

Podręcznik zrównoważonej produkcji OECD

Numer: XXXIII

04.10.2011

Obserwowane w ostatnich dziesięcioleciach ciągle zwiększanie antropogenicznego oddziaływania na środowisko jest przede wszystkim wynikiem nieustannie rosnącej liczby ludności na Ziemi, coraz większymi jednostkowymi potrzebami konsumpcyjnymi, a także wynikającym z rozwoju technologicznego zwiększeniem możliwości produkcyjnych. Produkcja wyrobów w ogromnej skali jest przyczyną zużycia surowców naturalnych oraz powstawania odpadów pochodzących ze zużytych produktów, lub stanowiących skutki uboczne procesu produkcyjnego. Zrównoważona produkcja jest terminem określającym pewien model prowadzenia działalności w zakresie przemysłu wytwórczego, którego jednym z efektów jest minimalizacja wpływu wywieranego na środowisko. Wdrożenie zasad zrównoważonego rozwoju w działających na terenie Europy przedsiębiorstwach produkcyjnych jest jednym z priorytetów władz UE, o czym świadczy między innymi opublikowany w 2008 roku komunikat Komisji Europejskiej dotyczący planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji, produkcji i polityki przemysłowej. Na jego podstawie wprowadzony został pakiet narzędzi, mających przede wszystkim stymulować popyt na proekologiczne produkty i wspierać budowanie świadomości społecznej w zakresie wpływu wyborów konsumenckich na stan środowiska naturalnego.

Zagadnienie produkcji przyjaznej dla środowiska jest obecne jest również w zapisach strategii Europa 2020, wyznaczającej kierunku rozwoju Unii Europejskiej na najbliższe lata. W szczególności problem ten poruszany jest przez projekty przewodnie:

- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, który zakłada osiągnięcie gospodarki cechującej się dynamicznym wzrostem, przy jednoczesnym niskim poziomie emisji gazów cieplarnianych oraz racjonalnym wykorzystaniu surowców naturalnych, zmianę obowiązujących wzorców produkcji i konsumpcji oraz wspieranie zmian strukturalnych i technologicznych, między innymi dzięki zastosowaniu narzędzi rynkowych,
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”, mówiący między innymi o konieczności wspierania metod produkcji pozwalających ograniczyć wykorzystanie zasobów naturalnych, przede wszystkim poprzez stworzenie ram prawnych zapewniających przedsiębiorcom odpowiednie warunki do prowadzenia działalności wytwórczej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Wdrożenie zasad zrównoważonej produkcji w jak największej liczbie przedsiębiorstw należących do europejskiego przemysłu wytwórczego nie tylko niesie ze sobą liczne korzyści społeczne i środowiskowe, ale także przyczynia się do usprawnienia ich funkcjonowania, a więc również zwiększenia ich efektywności ekonomicznej. Obserwacja kierunków działań władz Unii Europejskiej oraz tendencji rynkowych pozwala przypuszczać, że prędzej czy później przedsiębiorstwa wytwórcze będą musiały dostosować się do zmian i wdrożyć do praktyki wzorce zrównoważonej produkcji, do czego przyczynią się zarówno przepisy prawa jak i decyzje konsumentów. Ze względu na skalę produkcji, wysoki stopień zużycia surowców naturalnych oraz potencjał w zakresie wykorzystania surowców z odzysku oraz możliwość recyklingu produktów, jest to jedno z kluczowych zagadnień dla przemysłu wyrobów budowlanych.

OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*ang. Organisation for Economic Cooperation and Development*)

W 1947 roku została założona organizacja OEEC, której celem była realizacja Planu Marshalla, mającego przywrócić równowagę ekonomiczną w zniszczonej przez działania wojenne Europie. Nadspodziewanie dobre efekty współpracy pomiędzy państwami były bodźcem do stworzenia podobnej organizacji o zasięgu globalnym. W 1960 roku OEEC zostało przekształcone w OECD, do którego obecnie, oprócz państw europejskich, należą Australia, Chile, Izrael, Japonia, Kanada, Korea, Meksyk, Nowa Zelandia, Turcja i Stany Zjednoczone. Głównym celem organizacji jest umożliwienie współpracy międzyrządowej na rzecz promowania polityk mających poprawić sytuację ekonomiczną i jakość życia ludzi na całym świecie. (Źródło: www.oecd.org, 13.01.2011)

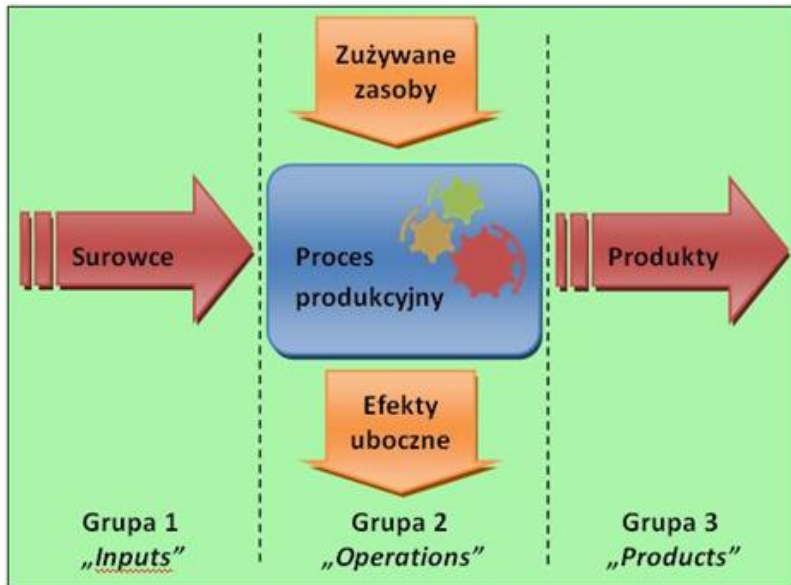
Mając na celu wsparcie podmiotów gospodarczych zajmujących się produkcją w dążeniu do wdrożenia zasad zrównoważonego rozwoju w ich działalności, funkcjonująca na arenie międzynarodowej organizacja OECD opublikowała przystępny podręcznik dotyczący tej tematyki [[załącznik 1 - OECD Sustainable Manufacturing Toolkit](#) [1]]. Jest on skierowany przede wszystkim do małych i średnich przedsiębiorstw, które chcą poprawić efektywność prowadzonych procesów produkcyjnych i jednocześnie ograniczyć ich negatywny wpływ na środowisko, zgodnie z koncepcją zielonego wzrostu (green growth).

Podręcznik podkreśla liczne korzyści dla przedsiębiorstwa, będące efektem stosowania zrównoważonego modelu produkcji, wśród których znajdują się:

- zyski finansowe, w tym zwiększenie sprzedaży na skutek lepszego dopasowania oferty do wymagań środowiskowych świadomego klienta, zwiększenie efektywności na skutek ograniczenia zużycia zasobów i ilości generowanych odpadów, minimalizacja opłat środowiskowych, a także eliminacja ewentualnych problemów związanych ze stosowaniem niebezpiecznych substancji,
- wprowadzanie zmian w sposobie działania na zasadzie dobrych praktyk, z wyprzedzeniem w stosunku regulacji prawnych w zakresie środowiska, co pozwala uniknąć konieczności szybkiego reagowania w momencie ich wejścia w życie
- poprawa wizerunku wśród konsumentów, wzmocnienie morale pracowników a także osiągnięcie pozytywnych relacji ze społeczeństwem w bezpośrednim otoczeniu zakładu produkcyjnego.

Trzon publikacji stanowi zestaw 18 wskaźników, pozwalających na określenie najbardziej istotnych i

najczęściej uwzględnianych parametrów środowiskowych działalności na poziomie pojedynczego zakładu produkcyjnego (np. fabryki). Sposób, w jaki zostały dobrane zapewnia, że ich przydatność jest niezależna od lokalizacji, typu oraz rozmiaru działalności. Zakres zaproponowanych wskaźników wynika z typowej dla zakładów produkcyjnych mapy oddziaływań na środowisko, w związku z czym podzielone zostały na trzy grupy: związane z surowcami lub wyrobami niższego rzędu dostarczanymi do zakładu (Inputs), wynikające z przebiegu procesu produkcyjnego (Operations), oraz będące efektem użytkowania i utylizacji produktów (Products).

Typowe oddziaływanie środowiskowe zakładu produkcyjnego i grupy wskaźników wg. podręcznika OECD

Podręcznik zawiera wytyczne odnośnie przeprowadzania oceny działalności zakładu produkcyjnego pod względem jego oddziaływania na środowisko, niezbędnych w tym celu działań przygotowawczych, a także samych procedur obliczeń, wskazuje również możliwości w zakresie wykorzystania informacji uzyskanych na podstawie analizy wartości otrzymanych wskaźników do udoskonalenia parametrów ekologicznych przedsiębiorstwa. Zakładane działania zostały podzielone na trzy etapy, występujące po sobie w zamkniętym cyklu:

- etap wstępny (Prepare), w trakcie którego niezbędna jest identyfikacja priorytetowych obszarów związanych z wpływem analizowanej działalności na środowisko, określenie głównych celów, które mają zostać osiągnięte, a także wybór wszystkich lub tylko niektórych wskaźników spośród opisanych w podręczniku, których zastosowanie będzie w danym przypadku uzasadnione;
- właściwa ocena (Measure), mająca dostarczyć informacji w zakresie oddziaływań środowiskowych wynikających z poszczególnych obszarów: stosowanych materiałów i komponentów, przeprowadzanych procesów oraz użytkowania i utylizacji produktów będących ich efektem,
- działania usprawniające (Improve), w skład których wchodzi analiza otrzymanych wyników, wybór aspektów, dla których podjęcie kroków w kierunku ich doskonalenia będzie najbardziej efektywne i opracowanie odpowiednich planów działań.

Cykl działań zmierzających do poprawy parametrów środowiskowych zakładu produkcyjnego

Aby umożliwić zastosowanie zawartych w podręczniku porad w jak najszerszej grupie przedsiębiorstw, zaproponowane zostało wiele scenariuszy działania, cechujących się różnym stopniem zaawansowania, i co za tym idzie trudności wykonania. Przedstawione metody postępowania są odpowiednie zarówno dla przedsiębiorstw nie posiadających wcześniejszych doświadczeń w zakresie analizy i doskonalenia parametrów środowiskowych działalności, jak i dla tych, których wiedza i możliwości w tym zakresie są już znaczące. Dla podmiotów wykazujących szczególnie dużą motywację do działań proekologicznych, publikacja wskazuje możliwość rozszerzenia analiz poza pojedynczy zakład produkcyjny, na cały łańcuch dostaw, z uwzględnieniem oddziaływania na środowisko przedsiębiorstw zajmujących się dostarczaniem surowców i półproduktów, a także całej logistyki związanej zarówno z dostarczaniem materiałów do produkcji jak i późniejszą dystrybucją wyrobów. Tekst zawiera także porady odnośnie stosowania innych, bardziej zaawansowanych narzędzi wspierających zrównoważoną produkcję, takich jak systemy zarządzania środowiskowego ISO 14001 i EMAS, deklaracje środowiskowe produktów, czy też norma ISO 26000, dotycząca społecznej odpowiedzialności biznesu. Zawarte w podręczniku wytyczne i instrukcje uzupełnione zostały o przykłady dobrych praktyk, czyli przedsiębiorstwa, które z powodzeniem wdrożyły do swojej działalności zalecane metody oceny i doskonalenia. Wśród opisanych wzorców znalazły się przedsiębiorstwa działające w sektorach wyrobów budowlanych, mebli, elektroniki, metalurgii oraz chemii gospodarczej.

W gospodarce światowej nieustannie i w dużym tempie zachodzą zmiany związane z wdrażaniem zasad zrównoważonego rozwoju oraz tendencją do minimalizacji oddziaływania na środowisko, co w znacznym stopniu wpływa na warunki funkcjonowania przedsiębiorstw. Dostosowanie się do nowej dynamiki jest ogromnym wyzwaniem dla podmiotów gospodarczych, w związku z czym instytucje europejskie i światowe podejmują działania mające ten proces ułatwić. Podręcznik zrównoważonej produkcji OECD jest przykładem pozycji, która ma w przystępny sposób wspomóc przedsiębiorstwa prowadzące działalność wytwórczą, zarówno te stawiające pierwsze kroki, jak i nieco bardziej zaawansowane w dziedzinie kształtowania swoich parametrów środowiskowych.

mgr inż. Łukasz Adamus
Instytut Techniki Budowlanej
l.adamus(at)itb.pl

Adres URL źródła: <http://www.zb.itb.pl/informator/podrecznik-zrownowazonej-produkcji-oecd>

Odnosiniki:

[1] http://zb.itb.pl/files/zb/zrownowazona_produkcja.doc